

تحلیل ابعاد فرهنگی (مونوگرافی) شهرستان دیر (مطالعه موردی شهر آبدان)

حسن شجاعی^۱، علیرضا گلستانی^۲، داریوش رضا پور^۳
^۱ فارغ التحصیل کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی گرایش مطالعات فرهنگی دانشگاه پیام نور مرکز بوشهر.
^۲ دکترای مردم شناسی و استادیار دانشگاه پیام نور مرکز بوشهر.
^۳ دکترای جامعه شناسی فرهنگی و استادیار دانشگاه پیام نور مرکز بوشهر.

نام نویسنده مسئول:

حسن شجاعی

چکیده

این نوشتار به منظور تحلیل ابعاد فرهنگی (مونوگرافی) شهرستان دیر (مطالعه موردی شهر آبدان) انجام پذیرفته است. در این پژوهش رویکرد اجتماع محورها تمرکز روی آثار نظام اجتماعی بر رفتار و روحیات انسانها بعنوان چارچوب نظری این تحقیق برگزیده شده است. روش تحقیق در این پژوهش، روش تحقیق کیفی - میدانی و روش اسنادی و کتابخانه ای می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه شهروندان شهر آبدان تشکیل می دهند. با توجه به موضوع تحقیق که شهر آبدان می باشد از افراد باسواد قدیمی و سرشناس و باتجربه محلی استفاده گردیده است. در این تحقیق از روش نمونه گیری گلوله برفی یا زنجیره ای استفاده گردید. که بیشتر در تحقیقات قوم نگاری مورد استفاده قرار می گیرد. در این تحقیق تلاش شده است که خلاصه ای از شرایط زندگی مردم شهر آبدان در قدیم و حال از قبیل شرایط معیشتی، کشاورزی، دامداری، پدیده مهاجرت، امکانات رفاهی، بیکاری و ... مورد بررسی قرار گیرد. همچنین جهت دستیابی به علل و ریشه یابی مشکلات و معضلات تلاش خواهد شد و در نهایت ارائه راهکار مناسب جهت رفع موانع و مشکلات ضروری خواهد بود.

واژگان کلیدی: فرهنگ - مونوگرافی - شهرستان دیر - شهر آبدان.

مقدمه

«فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای است که شامل معارف، معتقدات، هنرها، صنایع، فنون، اخلاق، قوانین، سنن، و بالاخره تمام عادات و رفتار و ضوابطی است که فرد به عنوان عضو جامعه، از جامعه خود فرا می‌گیرد و در برابر آن جامعه وظایف و تعهداتی را بر عهده دارد» [1].

مونوگرافی یا تک نگاری عبارت است از بررسی عمیق و همه جانبه ی یک امر اجتماعی یا مجموعه ی اخلاقی کاملاً محدود مانند: خانواده، یک گروه یا یک روستا و یا یک کارخانه و امثالهم. مونوگرافی و انسان شناسی بر مفهوم فرهنگ متمرکزند. آنها درصددند که به یک رشته سؤالات اساسی از جمله «ماهیت فرهنگ چیست؟» «فرهنگ چگونه ارائه، تثبیت، تغییر، منتقل و یا مستحیل می‌گردد؟» جواب دهند. فرهنگ در این رویکردهای فکری، یک سیستم معانی مشترک بین افراد، گروه، سازمان و یا اجتماع می‌باشد. این سیستم معانی بر اساس کنش متقابل و از طریق زندگی در زمینه اجتماعی آموخته و نهایتاً منتقل می‌شود. بر این اساس «انسان شناسی بر درک ساخت و فرآیند فرهنگ از طریق الگوی رفتار، ارزش‌ها، ایستارها و استانداردهایی تأکید دارد که توسط مردم تجربه می‌کنند. قوم نگاری با تمرکز بر فرهنگ، معتقد است که سازمان‌ها و اجتماعات، مجموعه‌ای از فرهنگ‌های مختلف می‌باشند. بطور مثال، مدرسه یک سازمان، متشکل از فرهنگ دانش‌آموزان، معلمان، مدیران، دفترداران و معاونان است که از طریق تجربه و نهایتاً تفسیر از آن تجربه بدست می‌آورند. دانستنی‌های فرهنگی بستری است که دیدگاه کنشگران از آن صادر می‌شود و دیدگاه‌ها، رفتار افراد و گروه‌ها را هدایت می‌کند و در اصل هسته اصلی مطالعات قوم شناسی را تشکیل می‌دهند. تحقیقات قوم نگاری، برای توصیف و تفسیر فرهنگ گروهی با سازمانی، درصدد دستیابی به دیدگاه‌های مسلط سازمان یا گروه است. چنانچه دیدگاه مسلط بر سازمان یا گروه تحت عنوان سیستم معانی مشترک کشف گردد، در واقع یک توصیف معتبر و بعضاً عمیق از آن ارائه می‌شود. در واقع «کنشگران گروهی و یا سازمانی در تجربیات با یکدیگر سهیم می‌شوند و درباره آنها به بحث می‌پردازند و بر این اساس، قواعد، اندیشه‌ها و ارزش‌هایی را در روابطشان می‌پذیرند. آنها برای برخورد با جهانی که با آن روبه‌رو می‌شوند، شیوه‌هایی طرح می‌کنند. آنها زبانی به وجود می‌آورند که برایشان معنای منحصر به فردی دارد. به طور خلاصه، آنها فرهنگ به وجود می‌آورند.» [2].

پژوهش مونوگرافی به طور سنتی با انسان شناسی همبسته است. پژوهش مونوگرافی گاه با نام دیگری مانند «تک نگاری» نیز به کار می‌رود [3] و از مونوگرافی هم به فرایند پژوهش اطلاق می‌شود، هم به محصول فرایند. محصول عبارت است از گزارش نوشته شده، یعنی مونوگرافی آنچه مورد بررسی قرار گرفته است. واژه ی «مونوگرافی» از انسان شناسی ناشی شده است. در فرهنگ انگلیسی رندم هاوز مونوگرافی چنین تعریف شده است: «شاخه ای از انسان شناسی که با توصیف علمی فرهنگ ها سرو کار دارد». فرایند پژوهش مونوگرافی عبارت است از: «فرایند فراهم آوردن توصیف های علمی از نظام ها، فرایندها و پدیده های تربیتی در موقعیت های خاص آنها» [4]. مونوگرافی مستلزم پژوهش دست اول و عمیق در ویژگی های یک فرهنگ معین و الگوهای موجود در آن ویژگی هاست [5].

مونوگرافی که ترجمه آن تک نگاری است یکی از شیوه‌هایی است که در روش ژرفانی برای مطالعه جوامع محدود مورد استفاده قرار می‌گیرد. در تک نگاری جوامع کوچک و محدود بطور همه جانبه مورد بررسی قرار می‌گیرند. بعنوان دیگر تک نگاری توصیفی است ژرف و همه جانبه از کی ده یا یک خانواده یا یک طایفه، بعنوان مثال در تک نگاری یک ده اوضاع اجتماعی، اقتصادی، جمعیتی و فرهنگی، نهادها، هنجارها و بطور کلی کلیه جزئیات زندگی مردم روستا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

احسان نراقی در مقدمه ی کتاب آباد اثر جواد صفی نژاد در تعریف این روش می‌نویسد: «تک نگاری توصیفی ژرف و دقیق از یک شخص (بیوگرافی) یا یک واحد اجتماعی مانند خانواده، طایفه، قبیله، قشر اجتماعی یا یک ده که جنبه های مختلف آن را در بر میگیرد، تک نگاری براساس مشاهده ی مستقیم و عینی استوار است. محقق با شرکت فعال در زندگی مردم جامعه مورد معاشرت مستمر با آنها و به کار بردن فنون مشاهده مستقیم، مصاحبه و پرسش نامه، وقایع و امور اجتماعی را از نزدیک مشاهده، مطالعه و توصیف می‌کند. تک نگاری نه تنها جنبه های گوناگون حیات اجتماعی از جغرافیا گرفته تا ساخت های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، خانوادگی، ارزش ها، نهادها، هنجارهای اجتماعی و ویژگی های مختلف دیگر یک واحد اجتماعی را به نحو دقیق تصویر می‌کند بلکه به روابطی که در درون این ساخت ها موجود است نیز توجه دارد و آنها را تعیین می‌کند.» [6]

مونوگرافی عبارت است از: مطالعه جامع یک اجتماع و یا یک امر اجتماعی نظیر خانواده، کارخانه، طبقه و غیره. «تشریح همه جانبه ی یک پدیده یا مجموعه ای از پدیده هاست. در تک نگاری ابتدا از وضع عینی، ظاهر، سطح خارجی پدیده که قابل مشاهده است آغاز می‌کنند سپس ابعاد ذهنی، روانی و پیچیده ی آن را به نگارش درمی‌آورند. بدین سان در این مفهوم هم کلیت و هم فردیت دیده می‌شود. کلی است چون در خلال آن همه اعضای یک کل شناخته می‌شوند. فردی است چون یک پدیده نظیر یک ده، یک کارخانه، یک مدرسه در همه ابعادش سنجیده می‌شود» [7].

شهرستان دیر

شهرستان دیر (به فتح اول و کسره یاء مشدد) یکی از شهرستانهای استان بوشهر در جنوب ایران و در ساحل خلیج فارس قرار دارد. دارای سه بخش مرکزی، آبدان و بردخون است. مرکز این شهرستان بندر دیر است. براساس سرشماری رسمی سال ۱۳۹۰ جمعیت این شهرستان ۵۲۵۲۳ نفر (۱۲۷۷۹ خانوار) است که بر همین اساس در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن ۴۸۴۸۸ نفر (۱۰۰۳۶ خانوار) بوده است. همچنین براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهرستان ۶۰۶۱۲ نفر (۱۶۴۰۳ خانوار) می باشد. شهرستان دیر از شمال به شهرستانهای دشتی و تنگستان و از طرف مشرق به شهرستانهای گنگان و جم و از ناحیه جنوب به و غرب به آبهای خلیج فارس منتهی می گردد. طول نوار مرزی-دریایی شهرستان دیر ۹۵ کیلومتر است که از خور بردستان (حد فاصل آن با شهرستان کنگان) شروع می شود و تا خور زیارت (حد فاصل آن با شهرستان دشتی) ادامه دارد. این شهرستان از سه بخش: مرکزی، بخش آبدان و بخش بردخون تشکیل شده است. دارای ۵ شهر شامل بندر دیر، بردستان، آبدان، دوراهک و بردخون و همچنین تعداد ۵ دهستان است که دهستان حومه در بخش مرکزی، آبدان و سرمستان در بخش آبدان؛ و بردخون و آبکش در بخش بردخون قرار دارند. تعداد ۷ دهیاری نیز در روستاهای: آلی شمالی، آلی جنوبی، لمبدان پایینی، لمبدان بالایی، لمبدان حاجی آباد، دوراهک و سرمستان در بخش مرکزی و در روستاهای: آبکش، شهنیا، بردخون کهنه، سجاده و مغان در بخش بردخون دایر و فعالند. [۸].

شهر آبدان

شهر آبدان که با نامهای "آبدان"، "اودون" و "اودو" نیز شناخته می شود و در ۴۰ کیلومتری شمال شرقی دیر واقع است. آبدان به علت مرغوبیت گوجه فرنگی در اکثر مناطق ایران شهره است و از سال ۱۳۷۹ بنا به تصویب وزارت کشور به شهر تبدیل گشته است. آبدان یعنی جایی که آب فراوان دارد. چنین اسمی برای این منطقه چندان هم بی مسمی نیست زیرا آبدان دره‌ای به نام دره جاشک دارد که سیلابها و حوضه آبریز دو رشته کوه که باهم دوازده کیلومتر فاصله دارند، به سوی این دره جاری می شود و پس از آبیاری کردن زمینهای کشاورزی که در دو طرف جاده بوشهر کنگان در شمال آبدان قرار دارد، به خور بردستان و سپس به خلیج زیبای فارس می ریزد. شهر آبدان مرکز بخش آبدان در شهرستان دیر است. براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر آبدان ۶۸۲۷ نفر (۱۴۱۱ خانوار) می باشد [۹].

مبانی نظری تحقیق

برای فهم مکاتب و نظریه‌های انسان‌شناسی راههای مختلفی وجود دارد. یکی از راهها این است که انسان‌شناسی را در بستر تاریخی و زمینه فرهنگی‌ای که این دانش و این رشته علمی در آن به وجود آمده و به تدریج توسعه و تکامل پیدا کرده، قرار دهیم. دانش انسان‌شناسی خاستگاه غربی دارد. یعنی انسان‌شناسی به منزله یک دانش مدرن که ما امروز در دانشگاههای جهان آنرا به مثابه یکی از شاخه های علوم اجتماعی یا علوم انسانی مطالعه می کنیم یک دانش غربی است. به همین دلیل باید برای درک و شناخت دیدگاهها، رهیافتها، مکاتب و نظریه های انسان‌شناسی و برای درک مفاهیم کلیدی این رشته به بررسی شرایط تاریخی، اجتماعی و بخصوص فلسفه غرب بپردازیم.

مکتب تکامل گرایی

انسان‌شناسی به یک معنا همواره وجود داشته ، اگر ما انسان‌شناسی را به معنای تلاش بشر برای فهم فرهنگ خود فرض کنیم و معنای عام انسان‌شناسی که عبارت از شناخت و مطالعه انسان است را در نظر بگیریم ، این علم همواره وجود داشته است . تا قبل از پیدایش رنسانس که اومانسیم (انسان گرایی) به تدریج شکل گرفت و به منزله نوعی جهان بینی مطرح شد ، شناخت انسان امری بود که توسط ادیان ، اعم از ادیان الهی و ادیان دیگر انجام می گرفت ؛ یعنی انسانها نگرششان درباره انسان و پرسشهایی از قبیل اینکه انسان کیست ؟ زندگی چیست ؟ انسان چگونه به وجود آمده؟ نهادهایی مانند خویشاوندی ، زبان ، زمین ، هستی چگونه شکل گرفته؟ و آینده انسان یا غایت انسان و زندگی او چگونه خواهد بود ؟ و پرسشهایی از این نوع تماما توسط ادیان پاسخ داده می شد و همچنین فلاسفه ای مثل کنفوسیوس و فیلسوفان یونانی به پرسشهای مردم (انسان) پاسخهایی داده بودند . از رنسانس به بعد به تدریج تبیینهای متافیزیکی (ماوراء الطبیعی) مشروعیت خودشان را از دست دادند و انسان‌های غربی (انسانهایی که در اروپا زندگی می کردند) تبیینهای مسیحی - یهودی را که در تورات و انجیل (بایبل) نوشته شده بود زیر سؤال بردند و فلسفه آفرینش و خلقت که ادیان الهی مطرح ساخته بودند به تدریج با تردید و شک و پرسش مواجه شد. از این رو بعد از رنسانس (از قرن ۱۶ به بعد) با شکل گیری اندیشه های انسان گرایانه، انسان درصدد برآمد که خود از راه بررسی های تجربی و مطالعه و کالبد شکافی انسان (کالبد شکافی جسم و روح او) برای پرسشهایی که تا آن زمان فلاسفه و ادیان پاسخ می دادند، پاسخهای تازه ای ارائه کند . از این زمان است که انسان خود به صورت نوعی سوژه برای مطالعه تبدیل می شود و انسان به مطالعه انسان می پردازد.

مکتب فرهنگ گرایی

در اوایل قرن ۲۰ (سالهای ۱۹۰۰ به بعد)، اولین کسی که به نقد تکامل گرایی پرداخت "فرانس بواس" بود. وی انسان‌شناس آمریکایی آلمانی الاصل است. او پدر انسان‌شناسی آمریکا محسوب می‌شود. انتقاد اول بواس به تکامل‌گرایان این است که انسان‌شناسان تکامل‌گرا، تحقیقات میدانی چندانی انجام نداده‌اند به خصوص فریزر. بواس مطرح کرد که تکامل‌گرایان از روی اسطوره‌ها، افسانه‌ها، کتابهای تاریخی و کتابهای دینی و کتابهای قوم‌نگاری و فولکلور اقوام و ملت‌های مختلف مجموعه‌ای از اطلاعات را فراهم کردند و به بررسی تطبیقی فرهنگها پرداختند بدون اینکه خودشان فرهنگهای مختلف را تجربه کرده باشد.

بواس کتابی نوشت به نام "محدودیت‌های روش مقایسه‌ای (تطبیقی) در انسان‌شناسی". هدف بواس در مرحله اول انتقاد از افرادی مثل ملک لنان، باخوفن، تایلور و فریزر است که اینها هیچ وقت "کار میدانی" عمیق نکردند. وی اسم این انسان‌شناسان را به صورت کنایه و استهزاء "انسان‌شناسان صندلی راحتی نشین" می‌گذاشت؛ یعنی دانشمندانی که روی صندلی لم داده‌اند و کتاب می‌خوانند و از روی کتابها طرز زندگی بشر را می‌نویسند و به بیان فرهنگها می‌پردازند بدون اینکه "تجربه زیسته" ای از گروهها و جمعیت‌ها و فرهنگهایی که اسم می‌برند داشته باشند. آر. چ. هیس در کتاب «تاریخ مردم‌شناسی» (۱۳۴۰) داستانی شنیدنی درباره بواس بیان می‌کند. فرانس بواس برای اینکه نشان دهد این روش، روش درستی نیست خودش مجموعه گسترده‌ای از مطالعات میدانی در میان سرخ‌پوستان مکزیک انجام داد. او به جایی که به "دره مرگ" معروف است، رفت تا یک نوع زبان سرخ‌پوستی را که در حال نابودی بود جمع‌آوری کند. دره مرگ جایی است که بالای ۵۰ C ۵۰ حرارت دارد. بواس برای آنکه بتواند در بین سرخ‌پوستان نفوذ کند و سرخ‌پوستان وی را بپذیرند، برای مدت یکسال اسبی را زین می‌کرد و چند مشک شیر را روی اسب می‌گذاشت و به عنوان شیر فروش وارد منطقه می‌شد (در دره مرگ شیرفروشی رواج داشت) و شغل شیرفروشی را پیشه کرد تا به تدریج زبان مردم آن منطقه را یاد گرفت. وی تنها کسی بود که توانست این زبان را بیاموزد و آن را در تاریخ حفظ کند و الان ما از آن زبان گرامر و فرهنگ داریم که محصول تلاش بواس است.

مکتب کارکرد گرایی

مکاتب انسان‌شناسی فرهنگی با مکتب "فرهنگ و شخصیت" وارد مرحله جدیدی می‌شود، اما آن مکتب و نظریه‌ای که توانست وجه علمی به انسان‌شناسی بدهد و انسان‌شناسی را به عنوان یک علم در بیاورد و تثبیت کند، نحله کارکرد گرایی بود که توسط "مالینو فسکی" ریاضی‌دان لهستانی، که با خواندن کتاب "شاخه زرین" به این رشته بسیار علاقمند شد و به لندن رفت تا از "جیمز فریزر" به خاطر نوشتن چنین کتاب با ارزشی تشکر و قدردانی کند پایه‌گذاری شد. مالینوفسکی در لندن با "سیلیگمن" آشنا شد و به توصیه او شروع به خواندن مردم‌شناسی کرد. وی در سالهای ۱۹۱۴ (اوج جنگ جهانی اول) به استرالیا سفر می‌کند و در آنجا به عنوان تبعه اتریش که دشمن تلقی می‌شد دستگیر و اسیر می‌شود. مالینوفسکی از ارتش استرالیا خواهش می‌کند که به او اجازه دهند به عنوان اسیر در میان "تروبریاندها" (قبیله‌ای که درگینه نو در غرب اقیانوس آرام ساکن بودند) زندگی کند. وی به مدت چهار سال (۱۹۱۸ - ۱۹۱۴) در آنجا به مطالعه می‌پردازد و تحقیقات مفصل خود را در ۶ جلد کتاب بنام "تروبریاندها" منتشر می‌کند. اولین کتاب مالینوفسکی بنام "آرگونداها یا دریانوردان اقیانوس آرام غربی" در سال ۱۹۲۲ منتشر می‌شود. این کتاب آغاز انقلابی نو در انسان‌شناسی است زیرا روش میدانی که بواس از آن سخن می‌گفت، به صورت یک روش علمی جدید و به صورت سیستماتیک و نظام مند بر مبنای روشهای تحصیلی و روشهایی که در علوم طبیعی به کار برده می‌شد، توسط مالینوفسکی در نوشتن آن کتاب به کار گرفته شد و این کتاب به عنوان نقطه آغاز شکل‌گیری دانش علمی انسان‌شناسی در تاریخ این رشته به ثبت رسید. در این کتاب مالینوفسکی روش کار میدانی را تثبیت می‌کند و نشان می‌دهد که همانطور که در شیمی و فیزیک و... روشهای علمی داریم در انسان‌شناسی هم قوم‌نگاری و مردم‌نگاری و کارمیدانی داریم. اما اهمیت کتابهای مالینوفسکی و سهم وی بیش از روش و دیدگاه تئوریک بود که وی به عنوان کارکرد گرایی مطرح ساخت. مالینوفسکی به نقد نظریه‌های تکامل‌گرایانه و اشاعه‌گرایانه پرداخت و مطرح کرد که مهمترین کارکرد فرهنگ تأمین نیازهای بشر است. فرهنگ هر جامعه‌ای برای تأمین نیازهای انسان است. وی نیازها را به سه دسته تقسیم می‌کند:

۱- نیازهای زیستی مثل خوردن، پوشیدن و...

۲- نیازهای وسیله‌ای مثل آموزش، پرورش، قوانین و...

۳- نیازهای یکپارچگی یا انسجام بخش مثل دین، ایدئولوژی، جهان بینی‌ها که امکان ارتباطات و تفاهم و مبادله، هم‌سخنی و هم‌زبانی و هم‌زیستی فکری را فراهم می‌کنند. مهمترین ایده‌ای که مالینوفسکی از نظر تئوریک وارد انسان‌شناسی کرد دو بحث بود:

۱- بحث مردم‌نگاری و قوم‌نگاری به عنوان روشی برای انجام کار میدانی سیستماتیک و روشمند.

۲- مفهوم کارکرد که از دید وی عبارتست از اینکه فرهنگ به یکسری از نیازهای زیستی و اجتماعی انسان پاسخ می‌دهد و فرهنگ یک جزء از یک نظام کلی است و با توجه به نیازهایی که آن نظام و آن جامعه دارد اجزاء و عناصر مختلف فرهنگ به تأمین آن نیازها می‌پردازند.

تحقیقات داخلی

- تحقیق و پژوهشی که توسط اکرم جدیدی بعنوان مردم نگاری روستای انجدان در استان مرکزی در سال ۱۳۸۷ به صورت مستقیم صورت پذیرفت. این تحقیق برگرفته از مطالعات انجام شده به واسطه کم و کاستی هایی که در روستای مذکور وجود داشته - به منظور بهره برداری هایی که توسط جهاد کشاورزی استان مرکزی انجام گرفته-در سال های اخیر چهره این روستا به واسطه ورود تکنولوژی هایی که از شهرها و مراکز استان به آن وارد شده به کلی دگرگون شده است و این تاحدودی جای تاسف دارد که انسان ها این محیط طبیعی و خدادادی سرشار از نعمت را با دخالت های خود دگرگون کرده اند و در جهت رفاه و آسایش هر چه بیشتر خود این طبیعت زیبا را با از بین بردن درختان و زدن چاههای عمیق از بین برده اند و برای عاشقان طبیعت مناظر خشک شده ی این روستا که روزی در بین روستاهای این خطه عروس سرسبزی بود واقعاً تاسف انگیز است و برای محقق که با دیدن چهره ی امروزی و دیروزی آن و مقایسه آن با روستاهای اطراف که از لحاظ دارا بودن آب فراوانی که داشت نسبت به دیگر روستاها واقعاً متاثر کننده است که ببیند انسان هایی با کمال وقاحت تیشه به ریشه این نعمت های خدادادی بزنند و حق آیندگان را زیر پایشان پایمال کنند.[۱۰].

- تحقیقی که توسط جلیل شاعری و زهره شاعری در سال ۱۳۹۳ بعنوان مونوگرافی روستا و تاثیر آن بر توسعه گردشگری پایدار (نمونه موردی روستای ابیانه) صورت پذیرفت. در این تحقیق بیان شده است گردشگری روستایی فعالیت بسیار پیچیده ای است که با بخشهای دیگر جامعه، وجوه مشترکی داشته و دارای اثرات و پیامدهای مختلفی است. که میتواند در تجدید حیات روستاها و ایجاد اشتغال و درآمد برای روستاییان، حفاظت از میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی موثر بوده و منجر به توسعه روستایی گردد. لذا شناخت روستاهای کشور را می توان یکی از مهمترین بخش های توسعه پایدار دانست. امروزه در تحقیقات جامعه شناسی رایج ترین روش برای شناخت یک جامعه روستایی روش مونوگرافی است. لذا به بررسی روستای ابیانه از دیدگاه مونوگرافی پرداخته شده است. روستای ابیانه از توابع شهرستان نطنز است که به عنوان یکی از روستاهای هدف گردشگری کشور برگزیده شده است. با استفاده از منابع کتابخانه ای و مدل های تحلیلی و میدانی به بررسی و شناخت مونوگرافی روستا و تاثیر آن بر توسعه گردشگری پایدار پرداخته شده است. همچنین نتایج گویای این مطلب است که افزایش درآمد حاصل از گردشگری، بخش دامداری و کشاورزی ابیانه را شدیداً تحت تاثیر قرار داده است. و ابیانه از روستایی پویا به موزه ای ایستا برای بازدید و گذران وقت شهرنشینان تنزل یافته است [۱۱].

تحقیقات خارجی

متعدد خود تعداد ۳۶ خانواده کارگر اروپائی را مورد بررسی قرار داد و نتایج بررسی های خود را به صورت کتابی زیر عنوان کارگران اروپائی به سال ۱۸۵۵ منتشر کرد. لویله با کاربرد این روش در تحقیقات اجتماعی خدمت گرانهائی به دانش جامعه شناسی کرده است. روش او بعدها به وسیله ی دیگر محققان تکمیل شد و در زمینه ی شناخت جوامع روستائی به کار رفت.[۱۲]

- نخستین مطالعات روستائی به شیوه ٔ تک نگاری در آمریکا در دهه ٔ دوم قرن بیستم انجام گرفت. از جمله محققانی که در تحقیقات روستائی از این شیوه استفاده کرده اند، یک مرد روحانی به نام ویلسن بود که شانزده بررسی درباره ٔ جوامع محلی روستائی و مؤسسات مذهبی آنها به انجام رسانده است [۱۳].

روش تحقیق

تحقیق کیفی برای درک و تبیین پدیده های پیچیده اجتماعی از داده های کیفی نظیر داده های حاصله از مصاحبه، مشاهده مشارکتی، مستندات، پرسشنامه و ... استفاده می کند. پیدایش تحقیق کیفی به وجود عامل انسانی مربوط می شود. در این روش برای دیدگاه های افراد مورد تحقیق ارزش قایل می شوند، محقق و تحقیق شوند با یکدیگر در رابطه متقابل در نظر گرفته می شوند، هم به توصیف می پردازد و هم تبیین و برای گردآوری داده به گفته ها و رفتارهای قابل مشاهده افراد تکیه می کند. بنابراین در این تحقیق از روش تحقیق کیفی - میدانی و روش اسنادی و کتابخانه ای نیز استفاده گردیده است.

در این تحقیق جامعه مورد مطالعه، شهر آبدان می باشد. با توجه به اینکه موضوع تحقیق شهر آبدان می باشد از افراد باسواد قدیمی و سرشناس و باتجربه محلی استفاده گردیده است. در این تحقیق از روش نمونه گیری گلوله برفی یا زنجیره ای استفاده گردید. که بیشتر در تحقیقات قوم نگاری مورد استفاده قرار می گیرد. این فن شامل شناسایی برخی افراد مهم یک جمعیت و مصاحبه با آن ها است، سپس محقق به پیشنهاد این افراد برای مصاحبه به سراغ افراد دیگر می رود. در این تحقیق از روش تحقیق کیفی - میدانی و روش اسنادی و کتابخانه ای استفاده گردیده است. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه و مشاهده مشارکتی می باشد. در این تحقیق از سه روش اسنادی، مشاهده و مصاحبه به مقتضای موقعیت های مختلف استفاده شده است.

یافته های تحقیق

قدمت شهر آبدان

شهر آبدان قدمتی ۳۰۰ ساله دارد. البته آثار و بناهایی مربوط به قبل از اسلام در اطراف وجود دارد که نیاز به حفاری و کارشناسی دقیق دارد اما اصل اینکه چه زمانی آبدان دارای سکنه بوده و بعنوان یک روستای متمرکز وجود داشته و داد و ستد در آن رونق داشته مربوط به دوره افشاریه می باشد. امروزه اسناد و مدارکی معتبر وجود دارد که املاکی خرید و فروش گردیده بوده و تاریخ آن به زمان حکومت افشار می رسد و حتی سکه رایج در آن زمان دارای نام می بود که دینار رایج نادری بوده است [۱۴].

موقعیت، حدود و وسعت شهر آبدان

شهر آبدان در جنوب غربی استان بوشهر در تابعیت شهرستان دیر قرار دارد. از غرب به بخش بردخون و از جنوب با بخش مرکزی شهرستان دیر و از جانب شمال و شرق با شهرستان دشتی همسایه است. شهر آبدان از نظر طبیعی، موقعیتی جلگه ای دارد و در میان دو رشته کوه از رشته کوه های سلسله جبال زاگرس قرار گرفته است. این دو رشته کوه به طور موازی از شمال به جنوب کشیده شده است. فاصله بین این دو رشته کوه به طور متوسط ۸ کیلو متر است که در قسمت شمالی فاصله کمتر بوده و در قسمت جنوبی فاصله ی این دو رشته کوه به ۱۰ کیلومتر می رسد [۱۵].

نام شهر آبدان و وجه تسمیه آن

در مورد وجه تسمیه شهر آبدان نظرات مختلفی وجود دارد با مراجعه به فرهنگ دهخدا، آبدان را محل تجمع آب و جایی که آب فراوان داشته باشد گویند. با توجه به اوضاع طبیعی و جغرافیایی شهر آبدان این اسم هم بی دلیل نبوده است، چنانکه آبدان در جایی واقع شده که بین دو رشته کوه قرار دارد دو رشته کوهی که از شمال و جنوب به موازات هم کشیده شده و به فاصله ده کیلومتر از هم قرار دارند. سیلاب ها و حوزه آبریز این دو رشته کوه در یکجا جمع شده و یک رودخانه فصلی بزرگ به نام دره جاشک بوجود آورده است و پس از سیراب نمودن زمین های دشت آبدان که در دو طرف این رودخانه قرار گرفته اند به خور بردستان و سپس به خلیج فارس می ریزد. نظرات دیگری درباره علت نامگذاری شهر آبدان وجود دارد و بدلیل اینکه بیشتر نقل و قول و شفاهی است از ذکر آن خودداری می کنیم.

استقلال آبدان

در قسمت جنوب شرق آبدان توسط عمال حیدرخان که مرکز حکومتش در قلعه بردستان بود در دامنه کوه های جنوب شرقی آبدان مبادرت به احداث قنات کردند که تاریخ دقیق احداث آن به سال ۱۲۱۱ ه.ق (۱۱۷۰ ه.ش) می رسد و امروزه هنوز هم آثاری از آن قنات ها وجود دارد که در حال حاضر به روستایی با شش خانوار به نام فاریاب مشهور است. آبدان کم کم با ورود مهاجران رونق پیدا کرد و به رتق و فتق امور پرداخت. از این تاریخ به بعد بوده که آبدان از نظر سیاسی، کاری به بردستان و کاکلی و خورموج نداشته و خود مستقل می شود.

بومشناسی

آبدان روزگاران گذشته مانند دوره افشاریه و زنده به دقیقاً معلوم نیست که چگونه اداره می شده است اما از زمان قاجار که فرزندان فارس بن شهبان در منطقه دشتی بر خاندان محمد بیگ خورموجی غلبه نمودند توانستند بعدها خوانین در سراسر منطقه دشتی حکمفرمایی کنند و محمدخان دشتی از چهره های مشهور این خاندان بوده است. آبدان هم تحت قلمرو آنان و مدتی هم حیدر خان دشتی توسط دست نشاندگان خود بر آنجا حکومت کرده است. البته تا زمان حیدرخان دشتی آبدان چندان اهمیت نداشت ولی بواسطه داشتن آب شیرین و وجود چند چشمه آب شیرین در کوه های شرقی آن موسوم به تنگ نخل مهم شمرده می شد.

آثار باستانی آبدان

۱- سد ساروجی یا ساروج گلی در کوه گلی که در شمال شرقی آبدان قرار دارد آب ذخیره شده را جهت کشاورزی به بست کور منتقل مینماید.

۲- قلعه گوری که در کوه های شرق آبدان - مشهور به گلدانو - واقع شده و از جنس ساروج بوده و فقط از یک طرف راه دارد.

۳- قلعه پشمه که در شمال شرقی آبدان قرار دارد و در بلندترین نقطه کوه واقع شده و احتمالاً مربوط به زمان ساسانیان می باشد [۱۶].

ناهمواری ها

کوه های اطراف آبدان به ترتیب در قسمت شمالی از سمت شرق عبارت است از: کوه نمک در قسمت های شمال شرقی کوه لنگه دول بندی گلی پشمه کل گلدانو فخری سلیمانی تنگ نخل و نی دان کوه خشکو و کوه سوراخی که مشرف بر روستای سرمستان می باشد. در هر کدام از این رشته کوهها چشمه های کوچک جریان دارد که بعضی از آنها شیرین می باشد. به عنوان مثال: چشمه کوه گلی دارای آبی شیرین بوده و آثار سد بر روی این چشمه از سالیان بسیار دور هنوز پا برجاست. در کوه های دیگر چشمه های کوچکی هستند که قابل توجه نیستند فقط در کوه های (تنگ نخل علیا و سفلی) چشمه های آب شیرین می باشد. که از سالیان گذشته مردم آبدان در کنار هر دوی این چشمه ها نخل هایی داشته اند که فعلا به همین نام مشهور است.

قله بلند کوه درانگ و قله کوه نمک در گذشته برای کشتی های در حال رفت و آمد در خلیج فارس به عنوان یک علامت و نشانه به شمار می رفت. بعد از کوه درنگ کوه بی بی دولت و کوه خادو است که امتداد آن به سمت غرب و ادامه دارد و در ۱۰ کیلومتری دیر یعنی کنار روستای بتانه زیر آب فرو رفته. کوههای سمت غرب آبدان اکثرا گچی بوده و چشمه های موجود در آنها همگی شور هستند. آثار باستانی قلعه دختر قلعه شیرین و کلات منقلی در همین کوهها قرار گرفته است. بر خلاف کوههای غرب آبدان کوههای شرق آن بلند هستند و جنس آن بیشتر سنگی بوده و به همین علت سیلابهای سرازیر به طرف دشت از کوههای شرق آبدان اکثرا شیرین هستند زمین های قسمت های شمالی آبدان بیشتر شنی و رسی است. زمین های قسمت جنوبی آبدان بیشتر گلی و متمایل به شور است [۱۷].

آب و هوا

آب و هوای منطقه در بیشتر ایام سال گرم و مرطوب و گرم و خشک در فواصل دور تر از ساحل می باشد. زمستان این شهر مشابه هوای بهاری استانهای سردسیر کشور می باشد. در فصل تابستان بادی معروف به باد یکصد و بیست روزه که خشک و سوزان است در منطقه می وزد و به اصطلاح محلی به ((تش باد)) یا ((باد گرم)) معروف است. میزان بارندگی کم و بارندگی ها متوسط سالانه ۲۱۵ میلی متر در ماههای آذر تا اسفند می باشد. منطقه آبدان به علت قرار گرفتن در بین دو کوه تقریباً در اکثر ایام سال با وزش باد ملایم و گاهی اوقات تند مواجه است. وزیدن همین باد باعث شده که میزان درصد رطوبت آبدان نسبت به جاههای دیگر کمتر باشد به همین علت انواع محصولات بخصوص گوجه فرنگی در آبدان بخوبی به عمل می آید تا آنجا که بعضی از کارشناسان آبدان را (گلخانه طبیعی) نامیده اند [۱۸].

رودخانه ها

دره جاشک (دلوار)

آبدان با روستاهای اطراف آن که حالت جلگه ای دارند در میان این دو رشته کوه واقع شده و حوضچه ابریز این دو رشته کوه به طرف دره فصلی بزرگ (جاشک) منتهی می گردد که این دره از قسمت شمالی آبدان شروع شده و تمامی دره های سیلابی کوچک تر را در خود جای داده و سپس به (خور بردستان) منتهی شده و به خلیج فارس می ریزد. مسافتی که این رودخانه فصلی در زمستان تا دریا طی می کند ۳۰ کیلومتر است که حدوداً ۱۵ کیلومتر از زمین های آبدان را مشروب می سازد. وجود این دره فصلی باعث شده که زمین های اطراف این دره بسیار حاصلخیز بوده و به صورت مناسبی برای کشت انواع محصولات درآید. [۱۹].

دو دره فصلی دیگر نیز موجود بوده که با توجه به اینکه در کنار زمینهای مالکان عمده عبور میکند به نام اشخاص معروف می باشد. البته دبی آب آن نسبت به گذشته با توجه به ساخت وسازه های موجود و احداث آزادراه در شرق شهر بسیار کم شده است و راه قسمت آن منحرف گردیده است. این دو دره بنامهای دره ابولی (بنام ابول ماهری) و دره درویشی (بنام ورثه مرحوم غلام درویشی و حسین درویشی) مشهور می باشند.

ویژگی های اقتصادی

بررسی کلی توزیع شاغلین در بخش های مختلف اقتصادی در سال ۹۵ حاکی از فعالیت بیش از نیمی از شاغلین معادل ۵۶ درصد در بخش کشاورزی، ۲۸ درصد در بخش خدمات و ۱۶ درصد در بخش صنعت و معدن می باشد. بررسی توزیع شاغلین در بخش های مختلف اقتصادی شهرستان در سال ۹۵ حاکی از فعالیت ۴۳ درصدی شاغلین در بخش خدمات، ۴۰ درصد در بخش کشاورزی و ۱۷ درصد در بخش صنعت و معدن می باشد. بر مبنای بررسی های فوق ۱۹ درصد محصولات کشاورزی شهرستان مربوط به شهر آبدان می شود که به علت این امر کشت و زرع محصولات جالیزی و گلخانه ای در شهر آبدان، به ویژه گوجه فرنگی و صدور آن به اطراف می باشد [۲۰].

گوش

گوش (لهجه) آبدانی که در آبدان و روستاهای گشی سرمستان و لوحک رایج است با دو گوش بردستانی و دشتیاتی تفاوتی دارد. این گوش به جز مناطق یاد شده در بندردیر و جمرک و رهدار نیز تکلم می کنند. اگر چه ممکن است تفاوتی جزئی در ادای کلمات وجود داشته باشد همانطور که در گوش بردستانی رایج در بندر دیر بردستان و دوراهک تفاوتی وجود دارد و یا اینکه در گوش دشتیاتی در بدخون دمینگز و ملاسالمی نیز تفاوتی وجود دارد [۲۱].

لباس ها: به علت موقعیت بندری، ساحلی، نزدیکی به دریا و شرعی بودن هوا در شهرآبدان بیشتر مردم از لباس های معمولی نخی استفاده می کنند. لباس های محلی اهالی شهرآبدان یکی از مهم ترین جاذبه های فرهنگی این منطقه به شمار می رود. بانوان در استان بوشهر، پیراهن بلند دور چین به همراه عبای سیاه، مقنعه نازک و سیاه رنگ، روبنده نازک، شلوار چیت و نوعی کفش صندل معروف به کوش می پوشند. نوع پوشش مردم این منطقه با توجه به تاثیرپذیری از مناطق دیگر و ورود مهاجرین به شهرآبدان با گذشته تفاوت عمده ای داشته است.

جانوران

شهر آبدان با توجه پوشش و ناهمواریهای منطقه دارای گونه های مختلف جانوری است. اما نام آنها در گوش محلی زیبایی های این جانوران را دوچندان کرده است. در زیر به تعدادی از جانوران با نام محلی اشاره شده است که شنیدن و دانستن نام آنها خالی از لطف نیست.

جدول شماره (۱) نام حیوانات با اسم محلی

ردیف	نام حیوان	نام حیوان در اصطلاح محلی	ردیف	نام حیوان	نام حیوان در اصطلاح محلی
۱	جوجه مرغ	بوچیل	۱۵	گاو نر	وَرزا
۲	مرغی که به سن تخمگذاری نرسیده	باری	۱۶	مرغ تخمگذار	دیگون
۳	مارمولک خانگی	کلبوک	۱۷	الاغ نر	گِدول
۴	بزغاله	کهره	۱۸	جیر جیرک	تَنگ تَنگو
۵	گوساله	گودر	۱۹	مارمولک صحرائی	دِی ماروک
۶	قورباغه	کُرَبک	۲۰	موریانه	رِشمیز، رمیز
۷	مورچه	موری	۲۱	شپش	شُش
۸	پشه و مگس	پَخچه	۲۲	روباه	توره
۹	گره	گولی	۲۳	خفاش	شوپر
۱۰	موش	مُشک	۲۴	بلدرچین	چغول
۱۱	سوسک	تَتو	۲۵	نوزاد قورباغه	جیجوق
۱۲	جوجه تیغی	زَزو	۲۶	کبوتر	کُمتر
۱۳	هزارپا	دندله	۲۷	بچه شتر	کُرْمُجی
۱۴	گنجشک	بوجیک یا گوجیک	۲۸	پرستو، پلیسوک	پلیسیر

بازی های محلی

به طور کلی، بازی ها را می توان به دو گروه جداگانه پسرانه و دخترانه تقسیم کرد:

- ۱- بازی های پسرانه عبارتند از: تیله بازی، چوکیلی (الک دولک)، هفت سنگ بازی، بوجیکا فر.
- ۲- بازی های دخترانه، شامل انواع ذیل است: بند بازی، بیگ بازی (عروسک بازی)، چیش گر (کوکایم موشک بازی)، لیله بازی و قوتل بازی (به غل دو غل) و اتل متل تو توله.

نمونه ای از بازی های پسرانه

بوجیکا فر

بازیکنان دایره‌وار می‌نشینند و از میان خود یک نفر را به نام استاد انتخاب می‌کنند. برای شروع بازی، بازیکنان یکی از انگشتان خود را روی زمین می‌گذارند. استاد در حالی که یکی از انگشتان خود را به زمین می‌گذارد و برمی‌دارد چنین می‌گوید: بوجیکا فر (گنجشک‌ها پر) کموترا فر (کبوترها پر) پیلوسکا فر (پرستوها پر) قلاغا فر (کلاغ‌ها پر) بازیکنان با شنیدن کلمه فر انگشتان خود را به علامت پریدن به هوا بلند می‌کنند. در همین حال استاد نام شیء یا حیوانی را می‌آورد که قادر به پریدن نباشد. مثلاً صندلی یا گاو را. هریک از بازیکنان به اشتباه انگشت خود را بلند کند، بازنده است. بازیکنان، نفر بازنده را خم می‌کنند و دست یکی از بازیکنان را به شکل سیخ یا سه کلمبه (سه‌پایه) روی پشت او قرار می‌دهند و می‌پرسند: 'سیخ یا سه کلمبه؟' اگر نفر بازنده درست گفت که او را رها می‌کنند و بازی دوباره شروع می‌شود. ولی اگر درست نگفت، با پشت دست او را کتک زده یا بازیکنان یکی یکی به پشت وی سوار می‌شوند و مسافتی کولی می‌گیرند.

نمونه ای از بازی های دخترانه

اتل مثل تو توله

تعداد بازیکنان: ۲ الی ۳ نفر سن بازیکنان: ۲ ساله به بالا ابزار: ندارد

محوطه بازی: مکانی مانند کوچه باغ. حتی اتاق های ساختمان

بازیکنان ردیف می‌نشینند و پاهای خود را دراز می‌کنند. آن‌گاه یکی استاد شده و در حالی که با دست روی پای بازیکنان می‌زند چنین می‌خواند: اتوتل توت مثل ناراحمدی، نارشکر تیشه وردار و برو به جنگ کانظر [تیشه بردار و برو به جنگ کاکانظر] کانظر هی که، هوکه (آکاا نظری کرد، هو کرد. (های و هوی کرد) [گله ی شاه رم که (گله شاه رم کرد) سی و سه تاش کم که (سی و سه تایش کم کرد) دختر شاه شونه می‌خواد شونه ی مردونه می‌خواد برو سر حوض توتیا کینت بشو زودی بیا (طهارت بگیر بشور بیا). در اینجا، کلمه 'بیا' به‌هر که افتاد بازنده است. استاد از نفر بازنده می‌پرسد: 'اوو گرم می‌خوای یا اوو سرد؟' نفر بازنده، باید یکی را انتخاب کند. اگر آب گرم انتخاب کرد بازیکنان او را سخت پنجیر می‌گیرند. اگر آب سرد را انتخاب کرد آهسته پنجیرش گرفته و دوباره بازی را از نفر بازنده شروع می‌کنند.

سکنه اصلی و ابتدایی آبدان

چندین خانوار تابستان ها در تنگ نخل زندگی می کردند و به امور باغداری می پرداختند و زمستان ها به آبدان باز می گشتند که کشت و زرع در زمین های خود انجام می دادند و هم از نانمینی هایی که زمستان در کوه تنگ نخل برایشان بوجود می آمد در امان بودند.همین افراد سکنه اصلی و ابتدایی آبدان بوده اند که امروزه به طایفه «درمانده» و «آبدونی» معروف هستند و بعد از آن بود که کم کم مهاجرانی از اطراف به آبدان وارد شدند. مردم آبدان فارسی زبانند اما با گویش یا گونه زبانی منحصر به فرد آبدانی صحبت می کنند. آبدان طایفه های سرشناسی چون آبدونی ها ، درمانده ها ، شجاعی ها ، حاجیانی ها ، حسینی ها ، تنگستانی ها ، کریمی ها ، فخرایی ها و سلمانی ها دارد که همگی با حکومت مرکزی مبارزه می کرده اند. شهر آبدان در فاصله ۴۰ کیلومتری شمال شهر دیر و در فاصله ۱۶۰ کیلومتری جنوب مرکز استان واقع شده است. این شهر که دارای قدمتی بسیار طولانی می باشد، مردمان آن افرادی سخت کوش هستند که شغل اکثر آنها کشاورزی و کشت گوجه فرنگی می باشد.

شغل

شغل بیشتر مردم آبدان تولید گوجه فرنگی است. آبدان، از نخستین مناطقی است که سال ها پیش در جنوب ایران، در فصل زمستان و در زمانی که در هیچ نقطه کشور امکان تولید گوجه فرنگی نبود در این نقطه کشور گوجه فرنگی کاشت، داشت و برداشت شده و روانه شهرها و روستاهای کشور شد. هر چند اکنون در بیشتر مناطق همجوار و حتی استان های همسایه گوجه فرنگی کشت می شود اما بازار سراسر کشور و حتی بازارهای صادراتی کماکان گوجه تولید آبدان را به دلیل برخورداری از طعم و مزه خاصش می پسندند.

جدول شماره (۲) اسامی تعدادی از زمینهای کشاورزی آبدان و حومه

ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام
۱	سبزه علی	۱۰	مل گاه	۱۹	چه نو	۲۸	علاء الدین	۳۷	صالح	۴۶	کچابه
۲	کور	۱۱	دارابی	۲۰	خرگستان	۲۹	سلمک	۳۸	پابست	۴۷	گوده چاه
۳	سبزه جمالی	۱۲	حاصه کار	۲۱	ناصر	۳۰	کور قمر	۳۹	گوده پیرو	۴۸	حاجی شنبدی
۴	عسکری	۱۳	گاو خوس	۲۲	ارویی	۳۱	ابولی	۴۰	نو	۴۹	پنجمنی
۵	کنار مرکو	۱۴	شوتی	۲۳	علی ملکی	۳۲	بنه گلی	۴۱	جمالویی	۵۰	زایر اسماعیلی
۶	زرو	۱۵	سرور	۲۴	مسيله	۳۳	حسنویی	۴۲	بریک	۵۱	توکلی
۷	فاریاب	۱۶	تهمادون	۲۵	کمالی	۳۴	چاه سورو	۴۳	عالی	۵۲	کمال جمال
۸	جمشیدی	۱۷	بند ملکدین	۲۶	بهداری	۳۵	زایر محمد حسینی	۴۴	گوریا	۵۳	گودو
۹	دروک	۱۸	کلاه پهن	۲۷	ناصرجده	۳۶	سه چاهی	۴۵	میش مرده	۵۴	نه ای

مهاجرت

یکی از مقوله های که در گذشته منجر به رونق در آبدان گردید مقوله مهاجرت بوده است. اولین طایفه هایی که در این شهر ساکن شده بودند آبدونی ها و درمانده ها بودند. پس از آن و به مرور زمان طایفه های دیگر در آن ساکن گردیدند و موجب رونق و داد و ستد در آبدان شدند. اوج سرازیر شدن مهاجرین به آبدان در سال ۱۳۶۵ بوده است که با توجه به بارش های بسیار زیاد و طغیان رودخانه ها در شهرستان دشتی موجب شد طوایف مختلفی از شهرها و روستاهای شهرستان دشتی به آبدان سرازیر شوند. از نکات قابل توجه این بود که این افراد در کمترین زمان ممکن با شرایط محیطی و فرهنگی آبدان خو گرفته و کم کم با طایفه های ساکن در آبدان وصلت نموده اند.

صنایع دستی: متاسفانه صنایع دستی با مرور زمان از رونق افتاده و کم کم به دست فراموشی سپرده شده است. از صنایع دستی قدیمی که هنوز هم در بعضی از جاها بصورت تفننی استفاده می شود، میتوان به بل بافی و زنبیل بافی اشاره نمود که بیشتر مصارف کشاورزی دارند. در قدیم از بل بعنوان زیر انداز استفاده می شده است و اکنون هیچ مصرفی ندارد. زنبیل و بل (زیرانداز) از برگ درخت خرما تهیه می شود.

تعداد جمعیت شهری

بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵ جمعیت شهر آبدان ۶۸۲۷ (۱۶۸۱۹ خانوار) می باشد که نسبت به سرشماری سال ۱۳۹۰ (۶۲۱۱)، ۹/۹ درصد رشد داشته است.

جهیزیه

اگرچه در شهر های مختلف داشتن جهیزیه لازم و ضروری است، اما در این شهر خانواده ها اعتقادی به این مقوله نداشته و کلیه مایحتاج زندگی توسط داماد تهیه می گردد.

ساخت خانواده

ساختار خانواده در این شهر تا حد زیادی از حالت گسترده خارج شده و به صورت خانواده هسته ای وابسته درآمد و این بر اثر تغییر در فرهنگ و نوع نگرش افراد است که ممکن است باعث تغییر در ساخت خانواده شده باشد.

دامداری و دامپروری

دامداری و دامپروری از سابق یکی از فعالیتهای عمده اقتصادی مردم این شهر بوده است. چون منابع کوهستانی دارای مراتع وسیعی است مکان مناسبی جهت تغلیف احشام دامداران است. در این شهر حدود ۲۰۰۰ هکتار مرتع وجود دارد [۲۲].

بحث و نتیجه گیری

تحلیل ابعاد فرهنگی(مونوگرافی) شهرستان دیر و به طور خاص مطالعه مونوگرافی شهرآبدان از دو منظر اهمیت دارد: اول اینکه شهرآبدان به عنوان جزئی از جامعه ایران می باشد که به اصطلاح در حال گذار و رو به توسعه است و هر روز تحولات اجتماعی عدیده ای از سر می گذراند.دوم اینکه، در دودهه اخیر، شهرآبدان با توجه به کشاورز بودن اکثر مردم به عنوان یک شهر مهاجر پذیر بصورت فصلی مطرح بوده و در آن قومیت های مختلف ساکن می شود که این امر موجب بر هم زدن مناسبات قدیمی افراد می شود.از این روتحلیل ابعاد فرهنگی و بطور خاص مونوگرافی شهر آبدان از شهرستان دیر و شناخت عوامل تقویت یا تضعیف کننده آن، برای داشتن برنامه ریزی درست ضروری است.

معیشت مردم این منطقه با کسب و کار کشاورزی عجین شده است.در صورتی که کشت و کار کشاورزی و محصول گوجه فرنگی رونق داشته باشد، مردمان این خطه در رفاه و آسایش به سر می برند و برای گذران زندگی دغدغه کمتری دارند و در غیر اینصورت با مشکلات عدیده ای مواجه میگردند که ناچارند برای گذران امرار و معاش خود به بانکها جهت دریافت تسهیلات پناه ببرند و متاسفانه در سالیان گذشته بعلت های گوناگون وضعیت معیشتی مردم بسیار ضعیف شده است.

منابع و مراجع

- [۱] روح‌الامینی، محمود، ۱۳۹۴، زمینه فرهنگ‌شناسی تألیفی در انسان‌شناسی فرهنگی و مردم‌شناسی، نشر عطار، ص ۱۷-۱۸
- [۲] جوئل، شارون، ۱۳۸۸، ده پرسش از دیدگاه جامعه‌شناسی، مترجم منوچهر صبوری (چاپ نهم)، نشرنی.
- [۳] خوی نژاد، غلامرضا، ۱۳۸۵، روشهای پژوهش در علوم تربیتی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، چاپ اول، ۵۴۴ ص.
- [۴] دلاور، علی، ۱۳۸۰، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، رشد، ۴۳۲ ص.
- [۵] گال، مردیت، والتر بورگ و جویس گال، ۱۳۸۷، روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روان‌شناسی، ترجمه احمدرضا نصر و همکاران، جلد اول
- [۶] صفی نژاد، جواد، ۱۳۴۵، مونوگرافی روستای طالب آباد، تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
- [۷] ساروخانی، باقر، ۱۳۸۲، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی: بینشها و فنون، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ اول، ۵۴۴ ص.
- [۸] برگرفته از سایت مرکز آمار ایران و سایت فرمانداری شهرستان دیر
- [۹] برگرفته از سایت مرکز آمار ایران و سایت فرمانداری شهرستان دیر
- [۱۰] جدیدی، اکرم، ۱۳۸۷، مونوگرافی روستای انجدان در استان مرکزی
- [۱۱] شاعری، جلیل و زهره شاعری، ۱۳۹۳، مونوگرافی روستا و تاثیر آن بر توسعه گردشگری پایدار نمونه موردی: روستای ابیانه، دومین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار، همدان، انجمن ارزیابان محیط زیست هگمتانه، دانشکده شهید مفتح
- [۱۲] روسک، جوزف، رولندواران، بهروز نبوی، احمد کریمی، ۱۳۵۰، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی، تهران، مؤسسه عالی حسابداری، ص ۳۵۱.
- [۱۳] روسک، جوزف، رولندواران، بهروز نبوی، احمد کریمی، ۱۳۵۰، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی، تهران، مؤسسه عالی حسابداری ص ۳۵۱
- [۱۴] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۲، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۲۷۲-۲۷۳ ج ۱
- [۱۵] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۶، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۳۲۵-۳۲۶ ج ۳
- [۱۶] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۲، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۲۱۴-۲۱۷ ج ۲
- [۱۷] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۲، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۲۱۴-۲۱۷ ج ۲
- [۱۸] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۶، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۳۲۵-۳۲۶ ج ۳
- [۱۹] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، ۱۳۸۶، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۳۲۵-۳۲۶ ج ۳
- [۲۰] خلاصه گزارش مطالعات وضع موجود طرح جامع و تفضیلی شهر آبدان توسط شرکت آورث در سال ۱۳۹۱
- [۲۱] دوراهکی، حیدر، بحرینی نژاد، عبدالحسین، بندردیرنگینی بر ساحل خلیج فارس، ص ۲۷۲-۲۷۳ جلد ۱
- [۲۲] آمار جهاد کشاورزی استان بوشهر در سال ۱۳۸۶
- [۲۳] تحقیقات و پژوهش نویسنده